

Дата: 3. 16. 2024

Клас: 9 клас

Предмет: Історія України

Завдання:

Тема: "Овіта та література" ст. 165-166
Віповіді на запитання на ст. 165.

Тема: "Архітектура" ст. 166-167
Віповіді на запитання на ст. 167.

§ 33. Культурне та духовне життя наприкінці 50-х років XVII – на початку XVIII століття

Упродовж уроку з'ясуйте характерні особливості культурного життя України даного періоду

Згадайте, коли Києво-Могилянський колегіум набув статусу академії. Як ви розумієте значення понять «Гетьманщина», «Слобожанщина», «бароко»?

Чи пам'ятаєте ви, що Київську митрополію було включено до складу Московської патріархії? Що вам про це відомо?

Додаткова інформація
<https://is.gd/wFJuSV>

1. Освіта та література

Характерною ознакою тогочасної української культури був її нерівномірний розвиток через різні військово-політичні обставини. На землях, позбавлених козацького устрою, частина українців поступово забувала про своє походження. Окрім того, майже не було сприятливих умов для розвитку культури на Правобережжі. Натомість Лівобережжя Гетьманщина і Слобожанщина стають центрами відродження і розвитку української культури. Найбільш давні козацькі звичаї зберігалися на Чортомлицькій Січі.

Система освіти в другій половині XVII століття зазнала певних змін. Початковою освітою українців Речі Посполитої опікувався переважно чернечий орден василіан унійної (греко-католицької) церкви. В Гетьманщині і на Запорозжжі таку освіту надавали парафіяльні школи православної церкви. В Західній Україні православні братські школи поступово втрачали підтримку і занепадали. Натомість розвивалися католицькі єзуїтські колегіуми. 1661 року король Ян II Казимир надав єзуїтському колегіуму у Львові «гідність академії і титул університету». В Гетьманщині середню освіту можна було здобути або в Києво-Могилянському, або з 1700 року — Чернігівському колегіумах. Окрім того, тут діяли школи при гетьманській, полкових чи інших канцелярських, де дітей старшини та заможних містян навчали веденню діловодства. Найбільшим центром розвитку української культури та освіти залишався Київ. Києво-Могилянський колегіум від середини XVII століття мав статус академії, оскільки там навчали філософії та богослов'ю, а в 1701 році цей статус академії, тобто вищого навчального закладу, був визнаний Московським царством. Період свого розвитку академія пережила за гетьманування Івана Мазепи. В ній проходили публічні диспути з

військово-політичними обставинами

не було сприятливих умов для розвитку культури на Правб.

Чортомлицька Січ

Київська Академія
Чернігівський

розвивалися католицькі єзуїтські колегіуми

розвиток К. М. А. за влаштування Івана Мазепи

Лівобережжя Гетьманщина і Слобожанщина
стають центрами відродження і розвитку культури.
середина XVII ст. Києво-Могилянський колегіум має академію
— філософію
— богослов'я

різних наук, мистецькі свята з виставками та іграми, випускалися листівки з панегіриками — похвальними віршами на честь викладачів і меценатів академії.

Найцікавішими новинками української літератури XVII століття стали надруковані зі змінами Києво-Печерський патерик, «Синоксис» невідомого автора, історична праця «Хроніка з літописів стародавніх» Феодосія Софоновича, поезії, написані в бароковому стилі, які відзначались особливим колоритом і різноманітністю форм. Зокрема, були акровірні, в перших рядках яких автор зашифрував якесь слово, фігурні — у вигляді певної фігури, хронівірні — в яких кількість слів і кількість рядків дорівнювали одному числу, та інші. На початку XVIII століття поширилися козацькі літописи — історичні твори про козацьку добу, авторами яких були козаки. Найвідомішими стали літописи Самовидця, Григорія Граб'янки і Самійла Величка.

XVIII —
Козацькі літописи

Самовидця
Григорій
Граб'янка
Самійло
Величко

1. Як відрізнялися між собою регіони України за умовами розвитку культури в другій половині XVII — на початку XVIII століття?
2. Якою була система освіти в українських землях?
3. Назвіть новинки літератури в другій половині XVII — на початку XVIII століття.

2. Архітектура

В архітектурі другої половини XVII століття продовжив розвиватися бароковий стиль. При цьому у Гетьманщині та Слобожанщині виник особливий стиль українського (козацького) бароко — в ньому поєдналися європейські традиції з українським колоритом.

Значний внесок у розвиток української архітектури зробив Іван Мазепа. Він не тільки фундував нові церкви, але й турбувався про реставрацію давніх храмів. Будівлі в стилі мазепинського бароко (а він має децю відмінні риси від раннього козацького бароко) будували сучасники, соратники Івана Мазепи. Кращими зразками козацького бароко є Покровський собор у Харкові, Густинський Свято-Троїцький монастир у Прилуках, Троїцько-Іллінський монастир у Чернігові, Георгіївський собор Видуцького монастиря в Києві. В бароковому стилі

Покровський собор,
Харків. 1689 рік

Троїцький собор
Троїцько-Іллінського
монастиря, Чернігів.
1679–1689 роки

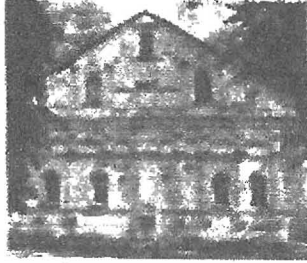
Гетьманщина та Слобожанщина

↓
українське (козацьке) бароко

Григорій
Степан
українське
(козацьке)
бароко
Мазепинське
бароко

споруджена будівля полкової канцелярії в Чернігові полковником Яковом Лизогубом.

Через постійні війни з Османською імперією в західноукраїнських землях продовжувала розвиватися культова оборонна архітектура. Зразком такої архітектури є оборонна синагога в Жовкві (нині Львівська область).

Будівля Чернівецької полкової канцелярії. 90-і роки XVII століття

Оборонна синагога в Жовкві. 1698 рік. Світлина 1905 року.

Георгієвський собор Видубицького монастиря. Київ. 1701 рік

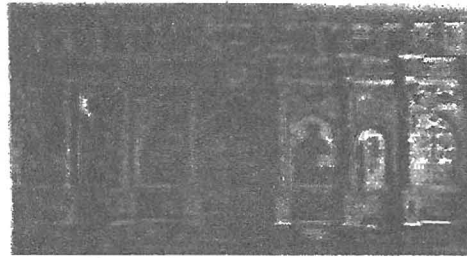
1. Яка особливість українського бароко?
2. Назвіть архітектурні споруди, збудовані в стилі українського бароко.
3. В якому регіоні України в XVII столітті розвивалася культова оборонна архітектура?

3. Образотворче мистецтво

Образотворче мистецтво розвивалося теж під впливом бароко. Вишуканим різьбленням по дереву оздоблювали іконостаси. Західноукраїнська іконописна школа поєднала іконописні традиції із тогочасними художніми досягненнями. Її представниками були Йов Кондзелевич, котрий тривалий час жив і творив на Волині, та Іван Руткович — іконописець із міста Жовкві. Вершиною іконописного живопису XVII століття вважають Богородчанський іконостас Манявського монастиря в Карпатах, створений Йовом Кондзелевичем.

Центром діяльності іконописців та граверів стала школа Кисво-Печерської лаври. Найвидатнішими українськими художниками-граверами були Олександр та Леонтій Тарасевичі, Іван Щирський, Іван Мигура.

Про рівень розвитку світського малювання можемо судити за численними портретами гетьманів, полковників, іншої старшини. Були поширені як ктиторські (зображення портретів меценатів на іконах, в інтер'єрах храмів),

Богородчанський іконостас Манявського монастиря в Карпатах. Іконостас прикрашено різьбленням та позалотом по дереву. Йов Кондзелевич

Йов Кондзелевич
(Володимир)

Іван Руткович
(Жовква)

• вплив бароко